

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjenišтво Ljubljana.

Vse spise, v oceni poslane knjige itd. se pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisha v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 40.— K
pol leta 20.— "
četrt leta 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako peti-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne šte 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrčenja od peti-vrste po 40 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisha v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštne.

Javno vprašanje

na poverjenika za notranje zadeve v Sloveniji g. dr. Ptamlica in okrajnega glavarja za Krški okraj g. Svetca.

V dnevih 17. okt. do 23. nov. t. l. so se dogodili v Veliki Dolini na Dolenjskem dogodki, ki so v sramoto kulturni državi, in ki jih nismo bili vajeni niti v najhujših časih naših v Avstriji.

Nahujskano ljudstvo je streljalo v šolo v učiteljska stanovanja in le ogrožalo življenjsko varnost učiteljstva in njega svojcev. Med uradnim poslovanjem je bil nadučitelj dejansko ogrožen in je moral opustiti nadaljno uradovanje, da se je umaknil grožnjam dejanske sile. Izvršilo se je nasilje, da so neopravičenci udarli v šolsko sobo med poukom in se nasilno vedli pri uradovanju učiteljice. Učiteljstvo je bilo javno žaljeno na uradni časti. Vršila se je protidržavna in protidržavna agitacija, ki se je izrabila tudi proti šoli in učiteljstvu.

Gospoda poverjenika in okrajnega glavarja vprašamo javno:

1. Ali so jima ti slučajni znani?

2. Ali sta pripravljena uvesti v tej zadevi najstrožjo preiskavo?

3. Ali sta pripravljena dati učiteljstvu popolno zadoščenje za ogroženje življenjske varnosti, za žaljenje uradne osebe in za uradno žalitev, po vmešavanju nepoklicanih faktorjev v uradno poslovanje učiteljstva?

4. Ali je gospod poverjenik za notranje zadeve pripravljen ukreniti vse potrebno, da se v bodoče ne bodo dogajali taki slučajni, posebno že ponovni slučajni žaljenja uradne osebe učiteljstva in vmešavanja nepoklicanih faktorjev v uradno delovanje in poslovanje učiteljstva?

V Ljubljani, 29. nov. 1920.

Udruženje Jugosl. Učit. v Beogradu. — Poverjenišтво Ljubljana.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Matice!“

LISTEK

Učni načrt.

za pouk slovenščine kot učnega jezika na gimnazijah in realnih gimnazijah v Sloveniji.

NIZJA STOPNJA.

Učni smoter: Pravilno govorjenje, čitanje in pisanje; trdno znanje vsega za to potrebnega slovnice. Začetki izobraževanja literarnega okusa ob vzornih poetičnih sestavkih v vezanih in nevezanih besedi, pravilno umovanje prozaičnih sestavkov, gladko čitanje in pisanje v cirilici.

I. razred 4 ure na teden.

Slovnica: Navajanje k pravilnemu izrekanju in naglašanju in k pravilni pisavi. Urditev slovnikega znanja, ki ga je prinesel učenec iz ljudske šole, in njegova razširitev vzporedno z lastnim poukom; temeljno znanje iz oblikoslova (sklanjatve, spregatev, prislovi, predlogi in vezniki) in iz skladnje (prosti stavki); empirično spoznavanje zloženega stavka v glavnih potezah; spretnost v besedni analizi in v analizi prostega stavka. Ločila, ki odgovarjajo tema slovnikega znanju. Učna knjiga naj bo jezikovna vadnica, ki naj nudi tudi snovi za slovnike vaje in zgledov za praktično spise.

Zbirajmo!

Po našem porazu je rešilno samo eno: delo, podrobno delo, brez fraz in brez protestov. Vsesplošno mora biti to delo in vseobsegajoče. Predvsem se more uveljaviti v zbiranju onega, ki je nervus rerum vsega — v nabiranju sredstev za odpor in boj.

Ne pomagamo svojim podjarmljenim bratom, če jim samo kričimo, da jih nikdar ne zapustimo, temveč, če jih tudi dejanski ne zapustimo v sili in potrebi. Ker ne pozabimo, da je predpogoj temeljite revizije St. Margheritskega miru gospodarska, narodnostna in politična ohranitev našega danes od nas odtrganega naroda v Primorju. To smo mu dolžni pred svetom in pred zgodovino.

Ta zavest mora postati last vseh in podrobno vsestransko in požrtvovalno narodno obrambno delo začeti po vsej državi.

Kakor v predvojnih časih morajo oživet nabiralniki po vseh gostilnah in kavarnah in kakor v časih največje požrtvovalnosti se mora pričeti tekmovalje, kdo je nabral več za ta velik namen.

Petrov novič za zasedeno ozemlje mora postati obvezni narodni davek, ki mora kriti vse tekoče stroške.

Pomoč je nujna in zato naj se priredi čimprej po vsej Jugoslaviji teden za zasedeno ozemlje. Vsa mesta, trgi in vasi, vsi stanovi in vse stranke vsa, društva, organizacije in družbe se morajo udeležiti tega tedna, da se nabere svota, s katero se da delati. Pomislite, da nas je preko 13 milijonov in da dobimo samo od kronskega podarka vsakega posameznika 13 milijonsko svoto! Koliko pa jih je, za katere je sramotno, ako dajo pod 1000, da pod 100.000 K!

Računati moramo s sigurnostjo, da bodo pričeli Italijani z nakupom in kolonizacijo naše zemlje. Protidredbe morajo biti naš odgovor.

Enako je gotovo, da bodo podjarmljeni bratje brez potrebnega števila šol. Kras je reven in ne more uspevati brez povzdige industrije in poljedelstva. Klub laški „liberalnosti“ ne bo izgubilo niti preganjanje niti nasilje. Proti te-

mu treba protidredbe, treba ogromnih žrtev. Zato zbirajmo, zbirajmo ko mravlje neumorno in ko čebele požrtvovalno. Ne pozabimo pa tudi svojih najmlajših. Če je morala naša mladina na zahtevo višjega šolskega sveta zbirati med vojno za avstrijske potrebe, tedaj je sedaj sveta dolžnost, da vse šole tekmujejo v nabiranju prispevkov za zasedeno ozemlje.

Nabiranje med mladino je obenem največjega narodno vzgojnega pomena! Pustimo proteste in začnimo z delom predvsem pa zbirajmo in še enkrat zbirajmo!!!

To kliče Jugoslovanska Matica vsem, ki so dobre volje!

Dragotin Kveder:

Odgovor A. Koprivcu na njegove kritične misli o moji studiji:

Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija.

(Dalje.)

IV.

Istotako se mi zdi, da čvrsto držl naslednja moja trditev: svetovna naziranja ne morejo biti ariens, da se člani enega in istega stanu udružujejo v svobodno, samonikli stanovsko organizacijo.

Kot stanovsko organizacijo poimuiem tako stanovsko udruženje, ki zastopa stanovski interes: ki zasleduje pred vsem cilje ki jih diktirajo stanovski interesi in katerim je udružujoča sila ravno skupna težnja po realizaciji stanovskih interesov. Izmišljenje tiste skupne težnje, ki je udružila člane enega in istega stanu v čvrsto organizacijo, je sledstveno vedno tudi cilj delovanja organizacije.

Uvodoma sem v svoji razpravi rekel, da je notranja organizatorična sila našega udruženja izvestna težnja (interes) vsakega člana potom udruženja, solidarnega prizadevanja: a) izboljšati za vsakega eksistenčne razmere, b) bojevati se za razvoji šolstva. Iz prei navedenega sledi jasno, da je povoljna realizacija ravno te težnje z ozirom na vsakega člana tudi cilj

ki ga mora zasledovati organizacija sama. Isto bo menda tudi pri vseh drugih stanovskih organizacijah, n. pr. delavskih, ker delavci po inteligenci gotovo niso na višji stopnji nego učitelji. Agens (zibaloča sila) udruženja gotovo tudi pri njih narekuje delne cilje in končni cilj ne more biti drugo, nego izmirjenje udružujoče težnje za vsakega, ki je udružen.

Zato mi je nepoimljivo, kako bi bila mogla kedaj biti n. pr. Heglova filozofija (kot svetovni nazor) sila, ki je družila delavske mase v stanovske organizacije: tako bi namreč moral biti sledstveno in prirodno končni cilj, ki ga zasledujejo take delavske organizacije, spet — Heglova filozofija kot svetovni nazor.

Tu nekaj ni pravilno, prijatelji, stvar je treba poimovati takole:

Pri vsaki stanovski organizaciji izviraio notrdini delni cilji, kakor tudi končni cilj iz udružujoče sile: sorodni so ž njo in se ž njo ulemajo.

Udružujoča sila pri samonikli, svobodni stanovski organizaciji pa more biti le materialna potreba, težnja po eksistenčni materieni dobrobiti, nikdar pa kake idealne vrednote ali naziranja. Temu je tako posebno pri delavskih organizacijah.

Ulema se pa moje spoznanje z narodno poslovico:

„Najlejša cvetka ima svoj koren v blatu.“

Delavske mase so bile pred francosko revolucijo v vseh evropskih državah bedni robovi brez kakršnihkoli državlanskih pravic. Šele po tej revoluciji so bili vladari primorani, da so tudi obvladanim dopuščali pravico do udruževanja. Delavci so se hitro začeli organizirati, da se s skupnim organiziranim prizadevanjem čimprej iztrgajo iz najbednejšega robskega položaja. Vstajali so seveda tudi apostoli tega vibanja najnižih mas ljudstva, kakor Hegl, Marks, Comte, Lasalle itd. Ali njihov svetovni nazor ni bil udružujoča sila, ta je že obstajala v silnem hrepenenju delavskih mas, da se izbavé iz najbednejšega stanja. Gotovo je tudi katoličanstvo poseglo vmes, da dobi svoj delež

Čitanje (najmanj 2 uri na teden): Pravilno, jasno in razborito čitanje lahkih krajših beril največ pripovedne vsebine (ves razred naj čitajočega učenca razume, tudi če z zaprtimi knjigami samo posluša). Čitanka naj nudi tudi zadostno število naglašanih sestavkov. Nazorna razlaga naj podaja samo, kar je nujno potrebno za jasno umevanje. Obravnavanje in obnavljanje prečitane snovi čim dalje bolj z lastnimi besedami kot vežba v govorjenju, ki je glavna naloga slovenskemu čitalnemu pouku v I. in II. razredu. Kratka preprosta razčlemba prečitane snovi. Prilčno pripovedovanje tega, kar je učenec sam prečital ali doživel. Učenje na pamet in predavanje krajših pesmi, izjemoma tudi vzornih sestavkov v nevezani besedi.

Pismene naloge: a) Kratke pismene vaje v obnavljanju in pripovedovanju (tudi lastnih dožitkov) po zmožnosti učencev, ki lo presodi učitelj zlasti pri pismenih nalogah in v kratkih pisnih (voščilnih, zahvalnih, prošnih, pripovedovalnih); po potrebi v začetku tudi diktatih. — b) Na tečaj 4 šolske in dve domači nalogi manjšega obsega; obnavljanje in pripovedovanje s smoternim stopnjevanjem zahtev, pismene naloge naj služijo hkrati vaji v pravopisu; ponovitev in utrditev pravopisnih pravil pri popravil nalog.

II. razred 4 ure na teden.

Slovnica: Obnovitev in razširjenje že pri-

dobljene slovnikega znanja vzporedno z latinskimi poukom, izpopolnitev nauka o skladnji, spregi, prislovi, predlogih, veznikih, natančnejše obravnavanje glagolskih oblik, zlasti z ozirom na trajanje dejanja (vaje); poglobitev znanja o zloženem stavku in v zvezi s tem izpopolnitev znanja o ločilih. Učna knjiga naj bo jezikovna vadnica, ki naj nudi tudi snovi za slovnike vaje in zgledov za praktično spise.

Čitanje (najmanj 2 uri na teden): Vse slično kot v I. razredu; snov za čitanje naj obsega tudi zgodovinske, zemljepisne, prirodopisne sestavke, obsežnejše pripovedne pesmi in sestavke v dramatični obliki. Vežbe v govorjenju, učenje na pamet in predavanje (tudi že obsežnejših pesmi) slično kot v I. razredu.

Pismene naloge: Pismene vaje (brez diktatov) in naloge kot v I. razredu; obnavljanju in pripovedovanju pa se naj pridružijo, tudi že pre tvorbe, lažje skrajšave, poizkusi opisa.

III. razred 4 ure na teden (na realni gimnaziji 3 ure na teden).

Slovnica: Sistematično obravnavanje oblikoslova in skladnje. Vaje za izobrazbo jezikovnega črta, zlasti z ozirom na občenavadne germanizme, romanizme, latinizme. Vsakih 14 dni polurne vaje v analiziranju.

Čitanje (najmanj 2 uri na teden): Po sedanjih učni snovi naj se pridružijo še preproste li-

rične pesmi, krajši opisi in orisi kot zgledi za pismene izdelke in večje, jasno razpredeljene povesti, po možnosti tudi kratki dramatični sestavki. Razločevanje štiva, Podajanje kratkih življenjepisnih črtic o pesnikih in pisateljih, katerih proizvode čitajo učenci v šoli. Učenje na pamet in predavanje. Vaje v čitanju srbohrvatskih cirilskih tekstov, ki naj jih nudi čitanka (z naglasli); v zvezi s tem praktično spoznavanje srbohrvaščine.

Govorne vaje: Kratki pripravljene (prilčno tudi nepripravljene) poizkusni nastopi pred vsem razredom, in sicer s prostim obnavljanjem, pripovedovanjem vsebine, s poročili o lastnih dožitkih in podobno.

Pismene naloge: Šolske vaje po potrebi in razsodbi učiteljevi, zlasti kot priprava za nove vrste pismenih sestavkov, preden se dajo kot šolske ali domače naloge. Vaje v osnovah za spise. Vaje v cirilski pisavi. V tečaju 4 šolske in 2 domači nalogi (na realni gimnaziji 3 šolske in 2d omači nalogi). Raznovrstni opisi, orisi, prosti posnetki in razširitev prečitanih sestavkov; pisma; proste obnove, povzete iz inojezičnega pouka ali iz drugih učnih predmetov; lastni dožitki.

IV. Razred 4 ure na teden (na realni gimnaziji 3 ure na teden).

Slovnica: Osnovni pojmi iz glasoslova. Najvažnejši pojavi iz besedotvorja. Poglavitni pojmi